

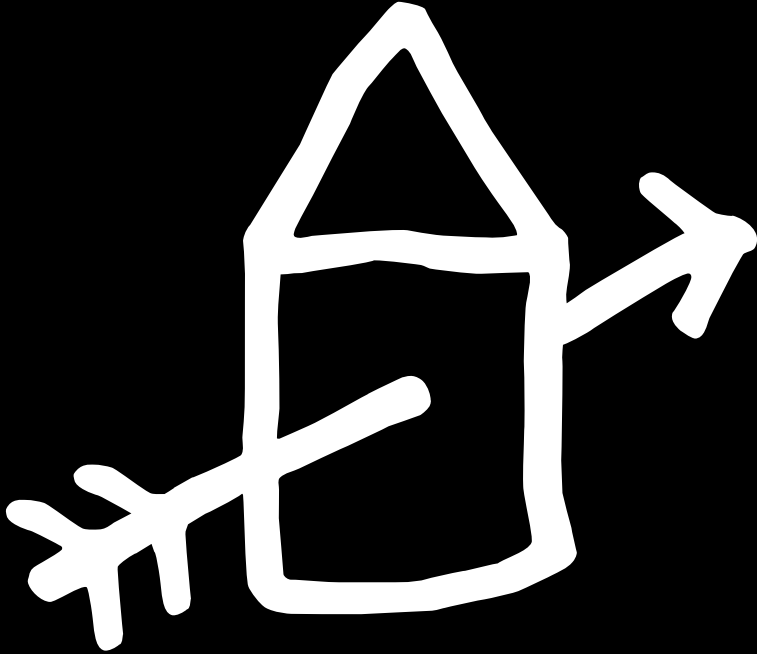
Baerne



In dit nummer o.a.:

- In Memoriam Gerard Brouwer (1942-2014)
- In Memoriam Henk van Vugt (1926-2014)
- De Wielerbaan in Baarn (1897-1901)
- Herinneringsstenen

Tijdschrift van de Historische Kring Baerne



Hét ware huis



Van Berkum Makelaars

Van Berkum Makelaars bv | Makelaars in en taxateurs van onroerende zaken
Nieuw Baarnstraat 93 Postbus 135 3740 AC Baarn | Lid NVM Wonen - BOG
telefoon (035) 541 84 45 | info@vanberkummakelaars.nl

Baerne

VAN UW VOORZITTER

De eerste *Baerne* van 2015 is alweer bij u bezorgd. Gemaakt en gebracht door vrijwilligers! Het leuke is: hoe drukker de vrijwilliger, hoe eerder hij geneigd is er nog een schepje bovenop te doen. Niet voor niets heten de actiecentra van onze vereniging 'werk-groep'. Hier werkt men heel hard aan alle mogelijke onderwerpen en interessegebieden van onze vereniging. Als u daar nog geen deel van uitmaakt, dan mist u misschien een fijne 'werk'-omgeving en de daarbij behorende 'familie'.

Onze HKB-familie heeft eind vorig jaar, na Jan Volland (80 jaar), van nog twee belangrijke leden afscheid moeten nemen: de ereleden Henk van Vugt (88 jaar) en Gerard Brouwer (72 jaar) zijn respectievelijk in november en december overleden. In dit nummer worden ze met veel dankbaarheid voor hun inzet herdacht.

Voor 2015 staat er veel op stapel. De eerste lezing *Lage Vuursche, dorp van patriciërs, pachters en pannenkoeken* trok onlangs grote belangstelling. Frits Booy werd uitgenodigd de lezing ook in Lage Vuursche te houden, een teken dat men onze inbreng hoog inschat. De eerste film- en videopresentatie, ook zeer goed bezocht, werd door Lisette Kuizinga en Hans van Dijk verzorgd. Altijd een heerlijke, maar weemoedige terugkijk in de tijd.

Aan het begin van de lente start onze werkgroep Genealogie (stamboomonderzoek) in samenwerking met Eric van der Ent van

de stichting *Groenegraf.nl*. Hij heeft veel ervaring met dit onderwerp en wil die graag met ons delen. Er is nog ruimte voor deelname op zaterdagochtend 13 maart. Als u hiervoor interesse heeft, aarzelt dan niet mij te bellen op T (035) 54 145 12.

We werden en worden gelukkig bij heel veel zaken betrokken die te maken hebben met het cultureel erfgoed binnen onze gemeente; steeds meer echter wordt ook onze mening gevraagd bij andere zaken die het Baarnse betreffen en dat is een verheugende ontwikkeling. Aan ons de taak om daar dan ook invulling aan te geven, ook als we daar wel eens geen tijd voor hebben. Men zei het vroeger al: *Ende verzaagh niet*, oftewel: gewoon doorzetten.

Ik zie u graag op de Algemene Ledenvergadering op donderdag 19 maart a.s. in *Het Brandpunt*, aanvang 20.00 u.

André Mascini

INHOUD

Van de Voorzitter	1
In Memoriam Gerard Brouwer	2
In Memoriam Henk van Vugt	4
Giften vierde kwartaal 2014	7
De Wielerbaan in Baarn	8
Herinneringsstenen	20
Lezing Lage Vuursche	26
Colofon en agenda	28

Voorzijde omslag: Oude Begraafplaats, Berkenweg (HKB)

Baerne

IN MEMORIAM GERARD BROUWER (1942-2014)

Hoewel vele leden van de Historische Kring Baerne al lang wisten, dat Gerard Brouwer een hartpatiënt was, werd het droevige bericht van zijn overlijden op 23 december vorig jaar als tamelijk onverwacht ervaren. Te meer doordat Gerard zelden over zijn gezondheid sprak.

Door: Frits Booy

Een enthousiaste initiatiefnemer

Gerard was een van de oprichters van de HKB in 1974. Hij kwam in het bestuur terecht en was een aantal jaren voorzitter. Ook startte hij met enkele andere leden een verenigingsblad, dat *Baerne* werd gedoopt. Hij was een van de redactieleden, schreef artikelen voor het blad en zorgde met een kleine groep voor de toen nog gestencilde resultaten. Daarna liet hij het besturen van de HKB en het redigeren van het tijdschrift jarenlang aan anderen over.

In 2001 keerde hij in de redactie van *Baerne* terug, waarvan hij weer vele jaren – nu samen met Arie Twigt – de eindredactie verzorgde. Dat deden ze heel precies en met grote inzet. Soms ging Gerard met de drukproeven tot wel zesmaal toe naar drukkerij Bakker terug, omdat hij ze niet goed genoeg vond.

Vanaf 2001 zat ik ook in de redactie en zo leerde ik Gerard en de anderen goed kennen. Ik heb vele jaren erg genoten van de vriendschappelijke en goede samenwerking en de gedegen kennis van mijn mederedacteuren Tineke Biemans, Jaap Kruidenier, Hans Bronkhorst, Arie en Gerard, die vaak ook de auteurs van de artikelen waren.



Gerard Brouwer bij het ontvangen van het ere-lidmaatschap in 2009, in gezelschap van zijn echtgenote Monica en burgemeester De Groot (foto: W. Booy-de Jongh)

Een veelzijdig man

Gerard was in 2001 al gepensioneerd vanwege zijn broze gezondheid, maar dat nam niet weg dat hij heel erg betrokken bleef bij de Baarnse geschiedenis. Hij was ook een groot kenner van de Baarnse beeldende kunst en vele jaren actief als secretaris van de *Vereniging van Beeldende Kunstenaars te Baarn*.

Hij beschikte over een brede historische belangstelling, die tot uiting kwam in zijn artikelen over de Baarnse middenstand, architectuur en beeldende kunstenaars. Hij kende het werk van velen zoals Jaap de Ruig, Cuno van den

Steene, Estella den Boer, Edmond de Cneudt en Jim Frater. Sommigen van hen kende hij persoonlijk. Zijn vaak uitgebreide artikelen werden gepubliceerd in de *Baerne* en *Tussen Vecht en Eem*, in de *Baarnsche Courant*, in *Als de morgenglans*, het *Jaarboek Flehite* en *Duizend jaar Baarn*.

Gerard heeft dus zijn sporen bij de HKB ruimschoots verdiend en daarom werd hij in 2009 tot erelid benoemd.

Vriendschap en hobby's

Door onze samenwerking in de redactie en onze gemeenschappelijke belangstelling voor geschiedenis, kunst en literatuur raakten Gerard en ik bevriend. We genoten van en spraken over beeldende kunst, keramiek, de geschiedenis van Baarn en de Nederlandse literatuur. Daarbij werd altijd een glas uitstekende rode wijn geschonken.

We maakten met onze partners uitstapjes naar diverse musea en gingen samen naar Antwerpen en de boekenmarkt in de *Bergkerk* van Deventer.

Een belangrijke jubileumuitgave

In 2004 bestond *Het Baarnsch Lyceum* 85 jaar. Gerard was een oud-leerling van die school en ik had er ruim dertig jaar als leraar Nederlands gewerkt. Ik vond dat het tijd werd voor een boek over de geschiedenis van 'ons' lyceum en kon in 2003 ermee aan de slag. Gerard was meteen zeer enthousiast en samen met oud-leerling Bert Natter, romanschrijver en publicist, vormden wij de eindredactie van deze jubileumuitgave.

Gerard was ook auteur van een aantal hoofdstukken. Het boek verscheen in 2004 onder de titel *Als de morgenglans* en was snel uitverkocht.

De kroon op Gerards werk

Nog belangrijker en ook veel arbeidsintensiever - maar daar hadden we in 2013 gelukkig nog geen vermoeden van - was het idee om ter gelegenheid van het veertigjarige bestaan van de HKB een historische canon te maken. Een powerpointpresentatie over de geschiedenis van Baarn voor basisscholieren van Douwe van der Meulen was ons uitgangspunt. Ook nu weer was Gerard vol belangstelling en enthousiasme om hieraan mee te werken als auteur en redacteur. Met Douwe en mij zat hij in de redactie (Gerard noemde ons 'de kanonniers').

We vonden een aantal deskundige auteurs bereid om aan het boek mee te werken. Omdat we over zoveel materi-



Gerard en Frits aan het werk voor Duizend jaar Baarn (foto: W. Booy-de Jongh)

aal bleken te beschikken, werd het boek meer dan een canon.

Gerard zette zich geweldig in: hij schreef drie hoofdstukken en was ook nog redacteur illustraties, eindredacteur, fotograaf, contactman voor fotografen en registermaker (ondanks zijn steeds slechter wordende ogen!).

Hij heeft een zomerlang met hart en ziel aan de eindredactie van dit jubileumboek gewerkt, een zwaar karwei dat hem veel inspanning heeft gekost, maar hij vond het - op een paar momenten na - erg leuk om te doen. Het meeste redactiewerk werd verricht bij Gerard thuis, waar ik - soms bijna elke dag - gastvrij werd ontvangen. En zo werd *Duizend jaar Baarn* het hoogtepunt van Gerards pensioentijd en de kroon op zijn onderzoek van de lokale geschiedenis.

Toegewijd, vasthoudend en kritisch

Gerard was altijd in voor iets leuks of interessants en wilde aan bijna alles meedoen! Hij deed ook altijd voor 100% mee, hield zich aan afspraken (en herinnerde anderen aan hun afspraken!), beantwoordde mails altijd en hield het strakke tijdpad van *Duizend jaar Baarn* goed in de gaten.

Kwaliteit stond bij hem voorop! Zo vond hij lang niet alle publicaties over de geschiedenis van Baarn geslaagd, maar was hij meestal mild over personen, al kon hij wel eens fel uitvallen.

Al deze inspanningen gingen helaas steeds meer ten koste van zijn gezondheid en Gerard moest dan voor zijn eigen bestwil steeds vaker teruggefloten

worden door zijn zeer zorgzame vrouw Monica.

Dankbaar

Ik ben erg dankbaar dat Gerard het resultaat *Duizend jaar Baarn* heeft gezien, de presentatie ervan heeft meegemaakt en de vele complimenten over het boek mocht ontvangen. Tot in het ziekenhuis liet hij vol trots dit jubileumboek zien.

Natuurlijk had hij nog plannen: een boek of artikel over Baarnse toegangshekken (tallose hekken had hij al gefotografeerd), over Baarnse boerderijen en over kunstschilder Jim Frater. Maar helaas, dat zal niet doorgaan. Een week na zijn 72e verjaardag overleed hij. Moge Gerard Brouwer voortleven als een goed voorbeeld van aanstekelijk enthousiasme, grote inzet en kritische instelling!



Gerard tijdens de presentatie van het recente jubileumboek, september 2014 (foto: HKB)

Baerne

IN MEMORIAM HENK VAN VUGT (1926-2014)

Eind vorig jaar moest de Historische Kring Baerne haar erelid Henk van Vugt verliezen. Deze overleed op 29 november 2014, ruim twee weken na het diner ter gelegenheid van het veertigjarige bestaan van de HKB, waaraan ook hij had deelgenomen. Hoewel Henk al diep in de tachtig was, kwam zijn heengaan tamelijk onverwacht, want hij was juist van plan om bepaalde zaken voor de HKB weer op te pakken na het overlijden van zijn vrouw. Zo was hij bezig met het verzamelen van historisch materiaal over de molens in Baarn en Lage Vuursche.

Door: Frits Booy

Werkgroep Archiefonderzoek

In de eerste twaalf jaren van de HKB was er ook een werkgroep Archiefonderzoek, waarin Jo van den Brink en Henk zaten. Onder zijn leiding was men bezig met het zoeken, vinden en ordenen van archiefmateriaal over Baarn. Henk had het alleenrecht van het *Kadaster* te Utrecht om voor de HKB in hun archief onderzoek te verrichten. Hij heeft dit belangrijke monnikenwerk la-



Een trotse Henk van Vught bij de overhandiging van het erelidmaatschap in 2009, in gezelschap van zijn echtgenote en Jo van de Brink (foto: W. Booy-de Jongh)

ter in z'n eentje voortgezet en dankzij hem is veel informatie uit archieven en kadasters op onderwerp of auteur verzameld, gerangschikt, gekopieerd of overgetypt en ingebonden. Daardoor ontstond er een schat van geordende en leesbare historische informatie, extra interessant door vele kopieën van originele documenten. Veel ervan kon worden gebruikt voor artikelen over de landgoederen *Drakenburg* en *Drakensteyn* en voor een aantal hoofdstukken van *Duizend jaar Baarn*, zoals die over de Middeleeuwen, de 16e, 17e en 18e eeuw. Deze zouden anders maar erg mager zijn uitgevallen.

Ander monnikenwerk

Henk stelde onder andere boekwerken samen over de ridderhofstad *Drakenburg*, villa *Berg en Dal*, de Baarnse tolhuisjes en de *Algemene Begraafplaats*. Ook verzamelde en bundelde hij de rooms-katholieke (1703-1876) en protestantse (1698-1811) doop-, trouw- en begraafboeken van Baarn.

De handgeschreven boeken over de geschiedenis van Baarn van J.C.F. baron d'Aulnis de Bourouill, die van 1885 tot 1900



gemeentearchivaris van Baarn was, werden door Henk toegankelijk gemaakt door middel van een register op onderwerp, een naamlijst en een tijdtafel in boekvorm.

De handgeschreven aantekeningen betreffende Baarn 1940-1945 van de eerste voorzitter van de Oudheidkamer, de journalist J.C. van Loon, werden door Henk leesbaar in boekvorm vastgelegd. Hij maakte in 1999 ook een register op 23 jaargangen van de *Baerne*, alfabetisch gerangschikt op naam van auteurs, redactie en bestuur.

Henk van Vugt heeft dus erg veel en heel belangrijk archiefonderzoek voor de HKB gedaan, de gevonden resultaten geordend, overgetypt en in boekvorm vastgelegd.

De door Henk van Vugt verzamelde en ingebonden documenten (foto: W. Booy-de Jongh)

Daarom werd hem in 2009 het erelidmaatschap van de HKB verleend, wat hij ten volle heeft verdiend! Het is erg jammer dat hij niet al zijn plannen heeft kunnen verwezenlijken.

Wegens gebrek aan kopij valt dit nummer iets dunner uit dan gewoonlijk. Het juninummer zal daarom een meer gevulde zomereditie worden. Heeft u een verhaal dat u wilt delen, laat het de redactie weten!

Baerne

GIFTEN VIERDE KWARTAAL 2014



In de Oudheidkamer hebben veertig artikelen een goed heenkomen gevonden in het laatste kwartaal van 2014. De aanwinsten betreffen 1 dvd, 8 boeken, 3 promotie-artikelen van Baarnse organisaties, 4 medailles en 1 insigne, 1 tegel van de NS, 4 schilderijen en 1 beeldhouwwerk, en 16 memorabilia in de vorm van bekers, blikjes en glazen. Wij zijn de gulle gevers erg dankbaar. Heeft u thuis iets liggen dat verwijst naar een Baarnse inwoner of organisatie waar nauwelijks meer naar omgekeken wordt? Neemt u dan contact op met de Oudheidkamer, voordat de spullen en/of documenten verloren gaan voor het nageslacht. (foto: HKB)

DE WIELERBAAN IN BAARN (1897-1901)

TOPSPORT OP DE BESTE BAAN VAN HET CONTINENT

De trouwe lezers van het tijdschrift *Baerne* weten misschien, dat er van 1897 tot en met 1901 in Baarn een wielierbaan was. In enkele artikelen zijn de verwickelingen rond de baan beschreven. ¹ In de literatuur wordt deze geschiedenis veelal als een mislukking gezien, als een nachtkars die langzaam uitdoofde. Dat oordeel vraagt enige nuancering. In dit artikel zal vooral het sporthistorische aspect centraal staan. Wat voor wedstrijden werden er verreden? En kan men zeggen dat de glorie tijd van de baan in de eerste twee jaar lag? In een volgend artikel, in een volgend nummer van *Baerne*, zal de exploitatie van de wielierbaan nader worden bekeken en een nieuwe visie op het einde van de baan worden gepresenteerd.

Door: Addy Schuurman

Aanleg en opening

Eind negentiende eeuw groeide het groene dorp Baarn als kool. De belangstelling om in het gebied te wonen was groot en aan die vraag naar woonruimte werd voldaan door projectontwikkelaars, die woeste grond opkochten, verkavelden en daarop villa's lieten bouwen. Een van deze projectontwikkelaars ('timmerman en makelaar'), en tevens gemeenteraadslid, was H. Sweris, die in 1895 stukken grond aankocht in de omgeving van de Hilversumse en Amsterdamsestraatweg. ² Hij liet zijn nieuwe locaties voorzien van alle moderne gemakken, zoals elektriciteit en gas ³, maar ook van een sportterrein. In de winter van 1896/97 verschenen de uitgewerkte plannen, die voorzagen in een compleet sportcomplex inclusief een wielierbaan, tennisbanen, een voetbalveld, een kaatsterrein en een kegel-

baan. Verder was ook voorzien in onder meer een muziektent. ⁴ Sweris pakte zijn plannen opvallend voortvarend aan en enkele maanden na de presentatie waren de geplande vijvers, de wielierbaan en het café-restaurant (met fraai uitzicht op de omgeving) al klaar. ⁵

Alle wielierkenners waren unaniem in hun lof over de ligging en de kwaliteit van de houten baan. *De baan gelegen in het schoonste gedeelte van het Wilhelmina park en beschut door statige dennen moet volgens kenners behooren tot de beste van het vasteland van Europa.* ⁶ Eind april maakten enkele renners de eerste proefrondjes en zij reageerden positief: *De baan is naar het oordeel der rijders zeer goed en loopt gemakkelijker dan de Amsterdamsche, hetgeen grootendeels zijn oorzaak vindt in de zuivere constructie en doordien beide bochten een zelfde*

straal hebben. ⁷ De renners haalden op de baan een mooie snelheid van zo'n 60 km per uur. ⁸

Baarnsch Sportterrein.
WIELERWEDSTRIJD op ZONDAG 23 MEI a.s.
op de nieuwe baan in het
WILHELMINA PARK.
Belangrijke nummers. Hooge prijzen.
Bekende mededingers.
Nadere bijzonderheden worden tijdig bekend gemaakt.
De exploitant G. FROHN.

Amersfoortse Courant d.d. 17-5-1897

De verwachtingen waren hooggespannen. Volgens de kranten was er meer dan voldoende lokaal en regionaal draagvlak voor een dergelijke voorziening: *Wanneer men bedenkt, dat de wielersport misschien in geen enkele streek van ons vaderland meer beoefenaars telt dan in Gooi en Eemland, dat deze baan gelegen is in het midden en schoonste gedeelte van Nederland en zoo gemakkelijk te bereiken is, dan gelooven wij de Baarnsche Wielersport een schoone toekomst tegemoet gaat.* ⁹ Voor de eerste wedstrijd was men dan ook zeer optimistisch: *De stroom van toeschouwers uit de omliggende plaatsen, Hilversum, Amersfoort, Bussum, Weesp en Amsterdam belooft enorm te worden (...)* ¹⁰

Officieel kon het publiek op 1 mei 1897 terecht op het terrein, maar het eerste grote sportfeest met diverse wielervedstrijden vond plaats op 23 mei. De krant deed verslag. *Schoon het weder alles behalve uitlokte en een stijve Noordenwind*

menigeen huiveren deed, was een talrijk publiek opgekomen, om de openingswedstrijden op de nieuw gebouwde wielersportbaan bij te wonen. En dat dit niet allen ingezetenen waren, bewees wel het groot aantal fietsen, wij telden er meer dan driehonderd, aan de bewaarplaats afgegeven. ¹¹ De middentribune was bezet en op het middenterrein volgden ook nog honderden belangstellenden de races. ¹²

Wedstrijden

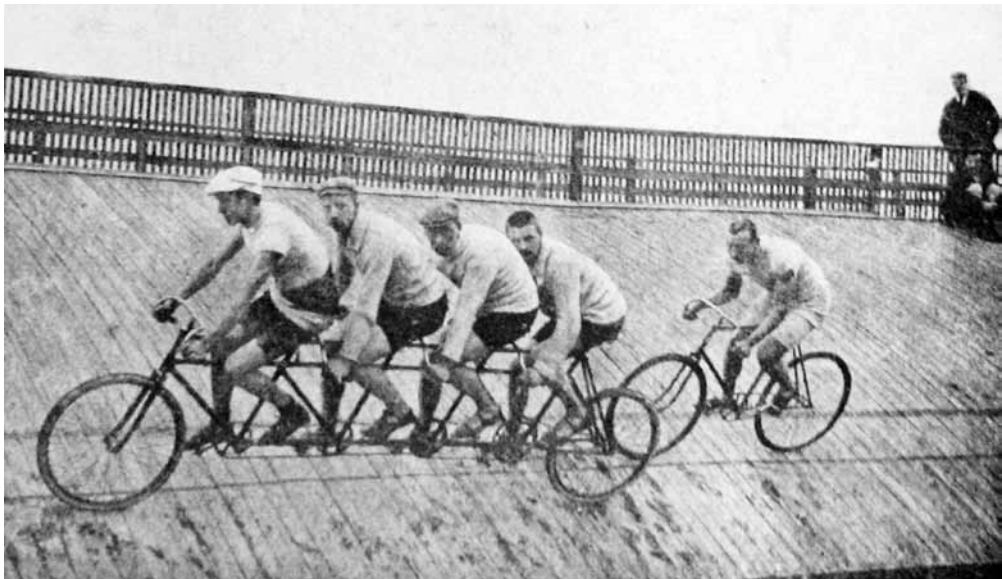
Het toegestroomde publiek was getuige van vijf wedstrijden: een voor de amateurs over een afstand van 2 km, de overige vier voor beroepsrenners: een sprintnummer, een stayerswedstrijd, een brassard en een nummer tussen *multiplets*. Deze vier laatstgenoemde nummers vormden de reguliere wedstrijd-elementen voor een baanevenement.

De sprintwedstrijden waren wedstrijden over een korte afstand (1 à 2 km), waarbij hooguit drie of vier renners tegelijk in de baan tegen elkaar streden. Waren er meer deelnemers, dan werden er series verreden, tot men drie renners overhield, die elkaar in de finale bestreden. Dat aantal van drie renners moest voor een spectaculair wedstrijdverloop zorgen: je moest je aandacht altijd op meerdere renners richten en één van hen deed altijd wel iets onverwachts.

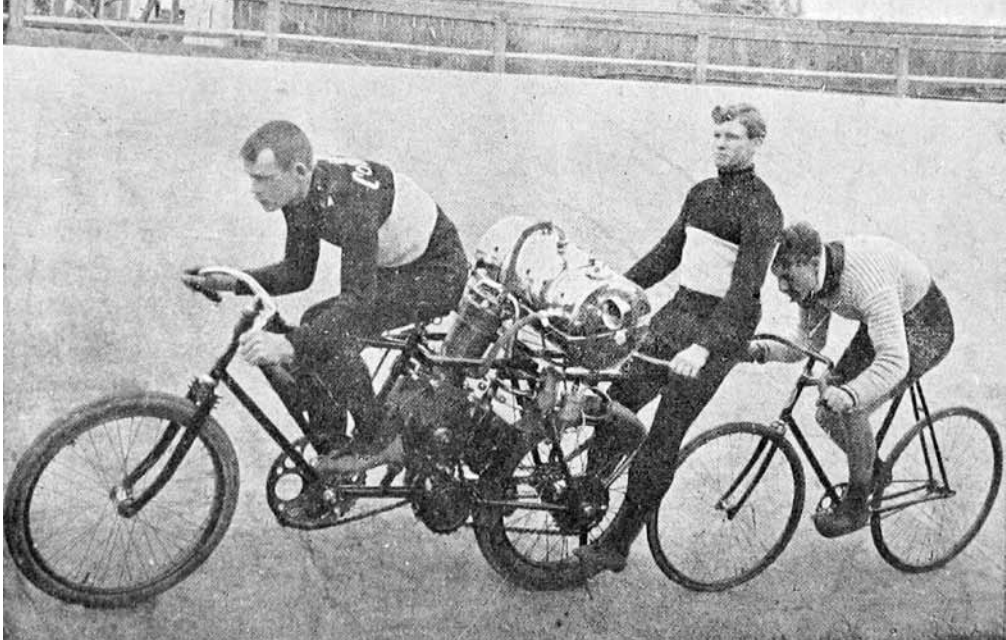
Verder waren er ook wedstrijden over langere afstanden (vanaf 10 km tot wel 100 km of meer). De renners reden hierbij achter gangmakers die de renners uit de wind hielden om zodoende een

zo hoog mogelijke snelheid te bereiken. In de tijd waarin er nog geen motoren waren, werd er gebruik gemaakt van 'levende gangmaking' achter *multiplets*; dat waren tandems, waarop twee, maar al snel ook drie, vier of zelfs vijf renners zaten. Een team dat goed op elkaar was ingespeeld, kon snelheden bereiken van meer dan 100 km per uur! Aan het eind van de jaren 1890 verschenen echter de eerste motoren op de baan en binnen enkele jaren verdreven deze de 'levende gangmaking'. Op de Baarnse wielersbaan werd - voor zover bekend - pas op 18 juni 1899 motorgangmaking ingezet.¹³

Soms leverden dergelijke lange-afstandswedstrijden volop spektakel op, maar ze konden ook slaapverwekkend zijn; een beetje vergelijkbaar met de 10 km schaatsen (in buitenlandse ogen). In Baarn beperkte men daarom de afstanden tot hooguit 50 km. De finale van dit nummer ging vrijwel altijd tussen twee renners: vanwege de hoge snelheden en het gevaar voor valpartijen ging men wedstrijden tussen meer combinaties uit de weg. In Amsterdam was het zelfs verboden om meer combinaties dan twee op de baan te brengen, maar daar was in Baarn in het geheel geen sprake van.



De profwielrenner Kobus Vrouwens achter de levende gangmakers van de 'quad' Hisgen (1897). Vrouwens verscheen enkele malen aan de start in Baarn, maar voor zover bekend won hij er nooit. De 'trip' van Hisgen (met drie in plaats van de hier afgebeelde vier gangmakers) won op 13 juni 1897 in Baarn de wedstrijd van de multiplets (foto: Hogenkamp, p. 286).



Motorgangmaking in 1901, dit type machine werd ook in Baarn gebruikt (foto: Hogenkamp, p. 369)

Bij de derde categorie van wedstrijden kwamen de multiplets tegen elkaar in het strijdperk, maar dan zonder de individuele renners.

Ten slotte werd er nog gereden voor de *brassard*, het Franse woord voor 'band'. Dat was een wisseltrofee, waarbij de winnaar een band om de arm of het middel droeg als onderscheidingsteken. De houder van de brassard was verplicht om de strijd aan te gaan met elke uitdager die zich binnen een bepaalde tijd meldde. In het geval van Baarn, kreeg de winnaar van de brassard tijdens het openingstoernooi gedurende twintig weken *f* 2,50 per dag uitgekeerd, maar moest hij de titel (en de uitkering) minstens

een keer in de vier weken verdedigen tegen een uitdager.¹⁴ De brassard van Baarn wisselde dan ook enkele malen van eigenaar: eerste winnaar was Marten Kingma, daarna de Brusselaar Armand Impens en ten slotte Jaap Eden.¹⁵ Het wiel- en schaatsfenomeen versloeg voor volle tribunes een renner uit Wales.

Topsport, tot op het laatst

Uit de wielersportliteratuur en de diverse kranten kon een overzicht worden samengesteld van de wedstrijden die op de baan in Baarn zijn verreden (zie tabel op p. 14-15). Hieruit leren we dat alle Nederlandse toppers op de baan verschenen, incidenteel aangevuld met

buitenlandse renners. Daarnaast zien we dat in 1897 minstens vijf grote wielersportevenementen werden georganiseerd, terwijl dit aantal nadien alleen maar afnam. Voordat we hieruit de conclusie trekken, dat de baan inderdaad als een nachtkaaars uitdoofde, moeten we weten, dat het hier samengestelde overzicht allerminst compleet is. Aanvankelijk deden de kranten vaak en uitgebreid verslag van de wedstrijden. Zij lifftten graag mee op de populariteit van het fietsen en de wielersport in die jaren. Redacties namen gretig berichten in hun kolommen op over de banen en de wedstrijden; dat leverde hen niet alleen kopij op, maar ook lezers. Soms werd daarbij zelfs de grens opgezocht tussen journalistieke onafhankelijkheid en regelrechte reclame: naar eigen zeggen plaatste de *Amersfoortse Courant* met plezier berichten over de baan in Baarn omdat de heer Frohn door zijn ijver en flinkheid dit ten volle verdient.¹⁶

Maar na 1898 slaat de toon van de krant om; een aankondiging van een wedstrijd in Baarn in oktober 1900 ging gepaard met een sarcastische opmerking dat *men het hartverheffend schouwspel zal kunnen gadeslaan waarbij twee mensen een uur lang over de baan hollen en waarbij dan de een wat eerder aan de eindstreep zal komen dan de ander. Liefhebbers van dergelijk vermaak (?) weten reeds ...*¹⁷ De verslaggeving wordt beknopt of beperkt zich tot aankondigingen; het verslag van de wedstrijd is dan vervolgens nergens meer te vinden,¹⁸ zodat we niet

weten of de wedstrijd ook daadwerkelijk heeft plaatsgevonden. Bekend is dat in de zomers van 1900 en 1901 het vaak slecht weer was, zodat het goed voorstelbaar is dat aangekondigde wedstrijden op het laatste moment werden afgelast. Desondanks is het te kort door de bocht om te stellen, dat de baan als een nachtkaaars uitging, zoals in de eerdere literatuur werd gesuggereerd.

Uit de wielersportliteratuur weten we namelijk dat in de jaren 1899-1900 de baan in Baarn heel populair was en tot de belangrijkste banen van het land behoorde.¹⁹ Het was dan ook bijna vanzelfsprekend dat in 1900 Baarn de locatie was voor de Nederlandse Kampioenschappen.²⁰ Die kampioenschappen behoorden tot de grootste wedstrijden van het jaar, waar alle Nederlandse toppers acte de présence gaven. Over twee dagen werden er zes hoofdnummers verreden, namelijk de sprint (1 km) voor amateurs en profs, de stayerswedstrijd (25 km voor amateurs, 50 voor de profs) en twee onderdelen waarbij de sprint- respectievelijk de stayerskampioen bij de profs en bij de amateurs tegen elkaar uitkwamen, de 'match der kampioenen'.

De baan trok in die tijd ook internationale sterren. Zo werd voor 2 september 1900 een wedstrijd aangekondigd met naast de nationale toppers Jaap Eden en Harie Meyers, ook de Franse wereldkampioen Edmond Jacquelin, een van de meest geniale sprinters van zijn tijd.²¹ De Franse publieksliefde had enkele weken eerder bij het Wereldkampioenschap Meyers naar het



zilver verwezen en de organisatie hoopte ongetwijfeld op een mooi revanche-wedstrijd.

Op 11 augustus 1901 werd de laatste grote wedstrijd op de baan in Baarn verreden. Het internationaal deelnemersveld bestond uit (v.l.n.r. op bovenstaande foto) de Fransman Charles Jué, de Zwitser Jean Gougoltz en de Italiaan Federico Momo. Laatstgenoemde won de wedstrijd, die aanmerkelijk minder publiek trok dan bijvoorbeeld Jaap Eden in 1897.

Uit sportief oogpunt beleefde de baan tot 1901 goede tijden. Maar hoe zat het met de publieke belangstelling? En als het zo goed ging, waarom verdween de baan dan op stel en sprong? In een volgend nummer van de *Baerne* wordt hierover meer verteld.

Bronnen

Amersfootsche Courant (AC)

Beuk, H., 'Fietsen en fotograferen in fraai Baarn', in *Baerne* 1-2011, p. 5-12

Booy, F., 'Baarnse Wilhelminavijver was een verkoopmiddel', in *Baerne* 1-2011, p. 17-20

Brouwer, G., 'De Baarnse wielerveen in het Wilhelminapark', in *Baerne* 2-1978, p. 6-8

De Eembode

Hogenkamp, G.J.M., *Een halve eeuw wielersport 1867-1917*

Nieuwe Amersfootsche Courant (NAC)

Noten

1 Zie o.a. Brouwer, Booy en Beuk.

2 Zie o.a. *De Eembode* d.d.16-3-1895. Omdat kranten uit Baarn uit die periode niet of nauwelijks zijn overgeleverd en als ze zijn overgeleverd niet digitaal door te zoeken, heb ik gebruik gemaakt van het krantenarchief van Archief Eemland: dat is tamelijk compleet

en bovendien behoorde Amersfoort tot het 'recruteringsgebied' van de baan: met enige regelmaat vinden we advertenties van de baandirectie voor evenementen op het sportterrein.

3 Zie bijvoorbeeld AC d.d.12-10-1896.

4 Brouwer, p. 6.

5 Zie bijvoorbeeld AC d.d.19-4-1897 en 26-4-1897.

6 NAC d.d.19-5-1897. Zie ook Hogenkamp, p. 289.

7 AC d.d. 26-4-1897.

8 Zij deden 20 seconden over een ronde van circa 333 meter, zie AC d.d.26-4-1897.

9 NAC d.d. 19-5-1897.

10 NAC d.d. 19-5-1897.

11 NAC d.d. 26-5-1897.

12 Brouwer, p. 7.

13 Hogenkamp, p. 341.

14 NAC d.d. 19-5-1897.

15 NAC d.d. 26-5-1897 en 16-6-1897, AC d.d. 2-8-1897.

16 AC d.d. 16-8-1897.

17 AC d.d. 18-10-1900.

18 Zie bijvoorbeeld aankondigingen in NAC d.d. 30-5-1900, AC d.d. 31-5-1900 en 30-8-1900.

19 Hogenkamp, p. 332 en 358.

20 Hogenkamp, p. 359-360.

21 AC d.d. 30-8-1900.

Overzicht van wedstrijden op de wielerveen van Baarn 1897-1901

datum	klasse	afstand/ soort wedstrijd	aantal deelnemers	winnaar
23-5-1897	amat.	2 km	8	W. van den Berg (Montfoort)
	profs	2 km	22	Marten Kingma (Amsterdam)
	profs	brassard	3	Marten Kingma (Amsterdam)
	profs	25 km		Kees Witteveen (Leeuwarden)
	profs	3 km multiplets	3	Triplet Wiemann (D)/Hesker/ Van der Marck
13-6-1897	amat.	2 km	6	W. van den Berg (Montfoort)
	profs	1 KM	24	Koos van der Knoop (Vlaardingen)
	profs	brassard		Armand Impens (B)
	profs	10 km	8	Kees Witteveen (Leeuwarden)
	profs	3 km multiplets		Triplet Hisgen
8-8-1897	profs	brassard		Jaap Eden (Groningen)
12-9-1897	amat.			W. van den Berg (Montfoort)
	profs			H. van Doornik (Baarn)
	handicaprace			G.W. v.d. Linden
	kamp. van De Zwaluw			P.G. Delfgauw

Overzicht van wedstrijden op de wielervedstrijd van Baarn 1897-1901

datum	klasse	afstand/ soort wedstrijd	aantal deelnemers	winnaar
10-10-1897	amat.			Engbertsen
	amat.			H. van Koolbergen (Nieuwer Amstel)
29-5-1898	amat.	2 km		Koopman
	amat.	1 m		Rickel (D)
	amat.	10 km		Herman Bergman (Breda)
	profs	1 km		Sidney Jenkins (Wales)
10-7-1898	amat.	2 km		P. Hart Nibbrig jr. (Amsterdam)
	profs	handicap		Guus Schilling (Amsterdam)
	profs	10 km	28	Jan Slesker (Amsterdam)
	amat.	5 km		Rickel (D)
18-6-1899	amat.			G. Christiani (Amsterdam)
	amat.	tandem		Eddy Gelderman-J.D. Viruly
	profs	50 km	2	Koos van der Knoop (Vlaardingen)
7/8-7-1900	(Ned.Kamp.)			
	amat.	1 km	5	Eddy Gelderman (Den Haag)
	amat.	25 km	5	Jan Greve (Amsterdam)
	profs	1 km	5	Harie Meyers (Maastricht)
	profs	50 km	4	Koos van der Knoop (Vlaardingen)
11-8-1901	beiden	1 km	2	Harie Meyers (Maastricht)
	beiden	lange afstand	2	Jan Greve (Amsterdam)
	profs			Federico Momo (It)

Bron: Hogenkamp, aangevuld met de diverse kranten





Eemnesserweg 12, postbus 97, 3740 AB Baarn
Telefoon: (035) 541 33 21, telefax (035) 541 81 53
E-mail: info@debaarnsenotarissen.nl

PLEZIERIG LEVEN, ZORGELOOS WONEN



DANKZIJ ONS ZORGHOTEL
KUNT U EVEN 'PROEFWONEN'

Welkom bij Huize Brandsen. Een sfeervol woon-zorghuis en zorghotel midden in het gezellige en groene Baarn. Hier geniet u van professionele levensloopbestendige zorg, ruime appartementen en een levendige sfeer. Een zorgindicatie is niet noodzakelijk. Zo wordt verzorgd wonen zorgeloos leven. Zie www.huizebrandsen.nl

HUIZE • BRANDSEN
verzorgd wonen

Koningweg 2, 3743 EV Baarn 035 541 3055 info@huizebrandsen.nl www.huizebrandsen.nl

Uw oude of nieuwe huis meesterlijk geschilderd?

SCHILDERSBEDRIJF



u.d. Horst

CANTONLAAN 1 - 3742 CH BAARN
TEL. (035) 542 28 93 - FAX (035) 543 02 58

Voor Baarn en omstreken van oudsher bekend



Welkom bij Eethuys-Cafe "De Generaal"

Eethuys-Cafe "De Generaal" is gesitueerd in het stijlvolle monumentale pand uit 1870 dat in haar oorspronkelijke functie jarenlang dienst heeft gedaan als station Baarn, inclusief wachtkamer voor de Koninklijke familie. Het restaurant grenst aan het populaire wandel- en fietsgebied het Baarnsche Bos en is gemakkelijk bereikbaar met de trein of de auto (parkeren gratis).

Dagelijks geopend

Eethuys-Cafe "De Generaal" is dagelijks geopend vanaf 10:00 uur. De keuken is vanaf 12:00 uur geopend, waarna het ook mogelijk is om uit de zeer gevarieerde menukaart te bestellen.

Groot terras

Het restaurant beschikt over twee ruime zalen en een groot terras. In de zomer is het mogelijk, zolang het weer het toelaat, om buiten te dineren. Reserveren is niet noodzakelijk maar wordt echter wel aangeraden.

Wij staan u gaarne telefonisch te woord voor verdere vragen of reserveringen Eethuys-Cafe "De Generaal", Lt. Generaal van Heutszlaan 5, 3743 JL Baarn - Tel: (035) 5421784.



APOTHEEK JULIUS

Sinds 1886



M.A. Smulders - de Jong apotheker

UW GENEESMIDDEL ONZE ZORG

Laanstraat 26, 3743 BG Baarn

Telefoon (035) 5412432

Fax (035) 5421021

E-mail apotheekjulius@ezorg.nl

www.apotheekjulius.nl

AL 35 JAAR STERK IN:

- TAPIJT
- LAMINAAT
- GORDIJNEN
- VITRAGE
- RAAMDECORATIE
- MEUBELSTOFFERING
- BEDDEN
- BOXSPRINGS
- DEKBEDDEN EN KUSSENS
- BEDTEXTIEL

VAKKUNDIG,
ERVARING, SERVICE EN
EEN DESKUNDIG
ADVIES

DE WOON- EN SLAAPSPECIALIST VAN BAARN E.O.



jan buis

NIEUWSTRAAT 24-27, 3743 BK BAARN

WONEN: TEL. 035-5412600

SLAPEN: TEL. 035-5413076



juwelier
van doorm

Al vier generaties liefde voor 't vak.

Brinkstraat 14-16 3741 AN Baarn Tel: 035-5413107
info@juweliervandoorm.nl www.juweliervandoorm.nl



VAATWASSER STUK?

Wij repareren alle gerenommeerde merken



BEL DIRECT
035-694 23 96

Miele
er is geen betere

AEG



BOSCH SIEMENS

BESTE SERVICE



Electro World Van der Meulen

Brinkstraat 28 & 29, Baarn
www.electroworldvandermeulen.nl

ELECTROWORLD.NL

Electro World is onderdeel van **UNITEDRETAIL**

HERINNERINGSTENEN

Op 13 september 2014 werd op de begraafplaats aan de Berkenweg - met gepaste eerbied - even stilgestaan bij acht nieuw aangebrachte grafstenen voor de ooit geschonden graven van leden van de families Van Ijsendijk, Toe Laer, Schöne, Taets van Amerongen, Astro, Faas Elias, De Bull, en Ten Dam. Er was een grote opkomst van belangstellenden, waaronder nazaten van voornoemde families, voor het resultaat van de jarenlange noeste arbeid van onze vrijwilligers. Elk graf kreeg een simpele bloemenhulde die werd neergelegd door een nazaat of door iemand die op andere wijze verbonden is met een bepaald graf, terwijl er iets over de familie werd verteld dat refereerde aan hun leven in Baarn.

Door: Taco Hofstra

Het vieren van een 40-jarig jubileum is voor een vereniging natuurlijk een heug'lijk feit, maar als u bedenkt dat deze begraafplaats al sinds 1829, dus nu al een kleine 200 jaar bestaat is enige relativering toch wel op zijn plaats. Deze begraafplaats werd in het leven geroepen als een gevolg van een overheidsbesluit in 1825 om in het vervolg het begraven van overleden personen in en om de kerk en binnen de bebouwde kom te verbieden. Alle *Steden, Dorpen en Vlekken van meer dan 1000 zielen* moesten hieraan gehoor geven. Op dat moment telde Baarn 1361 zielen en zo moest er een begraafplaats buiten de bebouwde kom ingericht worden. Volgens wettelijk voorschrift omgeven door een stenen ringmuur. Voor de aanleg moest het toenmalige dorpsbestuur f 2.400 investeren.

In 1919 werd een nieuwe begraafplaats geopend aan de Wijkamplaan, aan de zuidoostelijke grens van Baarn, maar het begraven aan de Berkenweg ging - zij

het met een lagere frequentie - gewoon door, en de laatste begrafenis vond hier plaats op 27 januari 1975.

Twaalf jaar later werd de begraafplaats gesloten verklaard. Voorafgaand aan de sluiting vond een 'sanering' plaats, want het was al lange tijd niet in gebruik geweest en door het ontbreken van onderhoud was het een verwaarloosde boel geworden. Helaas werd die sanering zonder veel respect uitgevoerd, met als resultaat dat er ongeveer 500 grafzerken verwijderd werden en grafkelders werden zelfs deels met de brokken daarvan opgevuld, zonder de graven zelf te ruimen. Het gesaneerde deel werd vervolgens geëgaliseerd en met gras ingezaaid. Daarna werd de begraafplaats weer aan zijn lot overgelaten.

Redding nabij!

In 1999 werd onder leiding van Jaap Kruidenier, met een aantal vrijwilligers een werkgroep gevormd om de Oude Begraafplaats voor verder verval te be-



De vrijwilligers van de WOB luisteren naar een toelichting van Jaap Kruidenier in 2003 (foto: HKB)

hoeden. Na het overlijden van Jaap in 2008 nam Mart Karsemeijer de rol van coördinator over. Sindsdien is er door de vrijwilligers van de WOB veel energie gestoken in en veel werk verzet voor het in ere herstellen van de begraafplaats. Met succes want in 2007 verkreeg het de status van gemeentelijk monument. De gemeente heeft toen het toegangshek en een deel van de oude kerkhofmuur gerestaureerd.

Bij het zoeken naar en het uitgraven van de fundamenten van de restanten van de ringmuur stuitten wij op een 'aftakking'. Wij namen aan dat die het restant was van een oude afscheidingsmuur

uit de tijd dat de begraafplaats kleiner van omvang was. Met een archeologische prikstok werd gepeild of de muur doorliep, maar pas een tiental meters verder was het weer raak. Alleen bleek dit er heel anders uit te zien: andere steensoort, en met andere afmetingen. Opwinding alom! Wat kon dit dan zijn? Een deel van een grafkelder? Een deel van de trap er naar toe? En van welk graf dan wel?

Verder gepriek leidde tot meer vondsten van dergelijke stukken muur. Met die wetenschap hebben we aan de hand van een oude kaart, die bij de plaatsbepaling in het veld voor eigen problemen

zorgde, toch kunnen vaststellen dat het om de weggesaneerde en verloren gewaande grafkelder van - in dit geval - de familie Taets van Amerongen ging.

Zo hebben wij met veel zoek-, puzzel- en prikwerk nog een aantal markante verloren gewaande graven weten te lokaliseren. Nu is lokaliseren één ding, maar we vonden het eigenlijk niet meer dan logisch om die graven ook weer zichtbaar te maken door de omtrek er-



Een secuur werkje voor een vaste hand dat veel geduld vraagt: het inschilderen van de inscriptie op een oude grafsteen (foto: HKB)

van te markeren. En zou het niet mooi zijn als we dan ook nog op de een of andere manier voor het nageslacht weer konden aangeven wie daar begraven lag/lagen? Zonder het te beseffen zaten we dus eigenlijk al midden in het project Herinneringsstenen! En toen dat besef doordrong, hebben we het die naam ook maar gegeven en bedachten we dat het toch wel heel mooi zou zijn als dat project in het jubileumjaar van HKB afgerond kon worden!

Dus sponsors zoeken en overtuigen van het historisch en cultureel, en ook opvoedkundig belang van het project: dus een gedegen historische onderbouwing en nog veel meer aanleveren. Mart Karsemeijer is er uren, dagen, maanden mee zoet geweest, om nog maar niet te spreken van de tussentijdse projectverslagen als verantwoording voor de subsidie-aanvragen.

Herinneringsstenen

Bij de vormgeving van een passende markering hebben we ons laten leiden door wat we elders op de begraafplaats ook aantreffen: een simpele rustgevendende rand van rode baksteen. Bij één graf, namelijk dat van De Bull, hebben we, omdat de plaats niet helemaal nauwkeurig vastgesteld kon worden, afgezien van een markeringsrand en hebben we volstaan met alleen beplanting rondom de steen.

Wat de herinneringssteen zelf betreft zijn we ook niet over één nacht ijs gegaan. Hoe we in onze zoektocht naar een meester beeldhouwer-letterhakker



Een bloemenhulde voor de nieuwe steen op het graf van de familie Taets van Amerongen door mevrouw Petra Barten, namens kasteel Groeneveld (foto: Roeland de Bruyn)

bij Michiel Deylius terecht zijn gekomen herinner ik me niet meer precies, maar toen we hem eenmaal hadden gevonden lieten we hem niet meer los. Mart en ik hebben eerst een cursus letterhakken bij hem gevolgd, zodat we inzicht in de materie kregen en op niveau over soort steen, juiste afmetingen, lettertype en verankering konden meepraten en meedenken. Daarom is het natuurlijk ook zo mooi geworden! Tussen haakjes: de letters zijn allemaal handgehakt, door Michiel wel te verstaan.

De stenen zijn op een roefje geplaatst, waardoor de steen bij volgroeide beplanting daar toch mooi bovenuit komt en de naam zichtbaar blijft.

Graag gun ik Nietzsche het laatste woord in dit stuk:

*Voor stenen is horen en zien er niet bij,
Toch snikken zij zachtjes:
Denk aan mij,
Denk aan mij.*

Onderstaand een kleine toelichting op de personen wier laatste rustplaats in september 2014 verfraaid is met een nieuwe steen.

Astro, dr. Wilhelmus

Predikant in Amerongen, Vlissingen en Rotterdam. Na zijn emeritaat in Baarn woonachtig. Studeerde in Utrecht en zijn Latijnse proefschrift uit 1859 is teruggevonden in Universiteitsbibliotheek Utrecht; het ging over Paulus' tweede gevangenschap: *Altera Pauli Captivitate*. Ligt hier begraven met echtgenote en vier dochters. Vader van de bekende Baarnse huisarts Astro. De *Astro-school*, later de *Amalia-Astro-school* ontleent haar naam aan deze familie.

Bull, Abraham Johannes de

Hij was eigenlijk boekhouder, maar verruilde dit beroep voor dat van dichter en schrijver. Was later eigenaar/redacteur van de *Amsterdamsche Courant* en lid van de *Hollandsche Maatschappij van Fraaie Kunsten en Wetenschappen*. Hij ging om met bekende figuren zoals Da Costa, De Genestet en vooral met Van Lennep. Zijn bekendste gedicht *Ledige Stoel* was verplichte leerstof op school, het heeft een link naar overlijden en begraven.

Dam, mejuffrouw Leentje Dorothea Adriana ten

Alles wat wij weten van mejuffrouw Ten Dam is dat zij in Leeuwarden is geboren en naar het westen is getrokken. Ze leefde van 1869 tot 1945 en woonde in de Baarnse Leestraat 22. In dit graf is ook begraven mejuffrouw J.L.J. Eijbergen, overleden in 1908. Maar wat deze twee



*De vaardige handen van Michiel Deylius
(foto: www.deylius.nl)*

dames met elkaar te maken hebben, is onbekend. Geen oude begraafplaats kan zonder op z'n minst één mysterie.

Faas Elias, jonkvrouw Anthonia

Van deze jonkvrouw is niet veel bekend. Zij heeft een graf gekocht waarvan wij nu de plaats weten en waarschijnlijk ligt zij daar alleen begraven. Zij woonde met haar vader in *Huize Schoonoord*, vroeger een landgoed dat zich uitstrekte tot aan de Eemweg en de Eem.

Bij haar dood schonk zij f 100.000 aan de diakonie van de *Hervormde Kerk*, hetgeen werd gebruikt om een verzorgingshuis te stichten. *Zorgcentrum Schoonoord* bestaat nog steeds, zij het zonder een aparte trap voor de wezen noch een aparte trap voor de ouden van dagen, zoals bij het oorspronkelijke huis het geval was. Filantropie zat kennelijk in de

familie: in Amsterdam was een familielid actief als regent van het *Burgerweeshuis*. Het verhaal gaat dat de familie Elias via de vrouwelijke lijn verwant was aan Michiel Adriaansz. de Ruyter. De helft van het praalgraf van De Ruyter in de *Nieuwe Kerk* te Amsterdam was in ieder geval in hun bezit.

Laer, René Robert Herman toe

Deze Toe Laer begint zijn carrière in Texas, USA. Hij was directeur Nederland en Koloniën van de Amerikaanse levensverzekeraar *The Equitable* en lid van de Baarnse gemeenteraad, woonde op *Prins Hendrikoord* te Lage Vuursche.

De genealogie van de familie is bekend en gepubliceerd in *Nederland's Patriciaat*. In 1890 won hij de tweede prijs op een hondententoonstelling in Scheveningen met een skye terriër.

Schöne, Johan Jacob

Hij woonde op diverse plaatsen in Baarn. Van beroep was hij essayeur: iemand die het goud- en zilveragehalte bepaalt, dus keurmeester van goud, zilver en platina. Door een chemische analyse werd de kwaliteit van het edelmetaal gecontroleerd. Bij goedkeuring werd het edelmetaal voorzien van een keurmerk en de naam Schöne in het keurmerk werd over de hele wereld vertrouwd. Ook hadden ze een controlerende taak bij het slaan van munten in Utrecht. Het familiebedrijf bestaat sinds 1739 en is nog steeds actief, nu onder de naam *Schöne Edelmetalen* te Amsterdam.

Jan Jacob Schöne verongelukte tijdens de treinramp bij Weesp in 1918, samen met zijn tweede echtgenote.

Taets van Amerongen

Een bekend en beroemd geslacht waarvan de leden vaak functies aan het Hof als kamerheer en dergelijke bekleedden. Baron Ernst Louis. woonde op kasteel *Groeneveld*. Toen zijn tweede vrouw Sophia van Heemstra op 26-jarige leeftijd na de geboorte van haar dochter overleed, werden de klokken van de kerk in Eemnes geluid en gingen in Den Haag de doodsbidbidders rond. Vermeldenswaardig is nog dat de baron op een hondententoonstelling in 1876 met zijn mopshond een tweede prijs bemachtigde.

Ijsendijk, mejuffrouw Margaretha Frederica van

Woonde in villa *Nieuwerhoek* (later de plaats van garage Lettemeijer). Was eigenaresse van 7 ha bos dat eigenlijk bedoeld was als voorraad brand- en timmerhout voor de Maarschalk van Eemland die in de polder woonde. Oorspronkelijk was de naam dan ook het Maarschalksbos. In de volksmond werd dit 'het bosje van Ijsendijk'. In 1919 schonk de juffer het bosje aan de gemeente op voorwaarde dat het behouden en toegankelijk zou blijven voor de bevolking van Baarn. Generaties Baarnse kinderen hebben zich in dit bosje uitgeleefd. De *Stichting tot Behoud van het Maarschalksbos* ziet er op toe dat die voorwaarde van toegankelijkheid gerespecteerd blijft.

LEZING LAGE VUURSCH: GEANIMEERD, GOED GEDOCUMENTEERD EN EEN GOED GEVULDE ZAAL

Frits Booy beet met zijn lezing *Lage Vuursche: dorp van patriciërs, pachters en pannenkoeken* op 22 januari jl. de spits af voor de lezingenreeks 2015 van de Historische Kring Baerne. Een lezing vol boeiende feiten, anekdotes en mooie plaatjes voor een goed gevulde zaal, met veel belangstellenden uit Lage Vuursche zelf.

Door: Marjo Stam

Hoewel het gebied De Vuursche al in 953 voor het eerst wordt vermeld, gaat Frits Booy in zijn verhaal vooral in op de geschiedenis van het dorp, dat met Ernst en diens zoon Gerard van Reede, heren van Drakensteyn, in de 17e eeuw pas echt gestalte krijgt met de bouw van een kerk, een pastorie en een school, aangevuld in 1640 met de nieuwbouw van het Hollands-classicistische *Drakensteyn*. Ook andere patriciërs die hun stempel drukten op de ontwikkeling van Lage Vuursche passeren de revue, waarbij de nodige aandacht wordt geschonken aan de katholieke familie Bosch. Een telg uit deze familie, de Utrechtse burgemeester mr. Paulus Wilhelmus Bosch, koopt op een veiling in het begin van de 19e eeuw *Drakensteyn* en hij verwerft later de adellijke titel jonkheer, waardoor de familienaam Bosch van Drakestein wordt. In 1959 werd de toenmalige kroonprinses Beatrix eigenares van het kasteeltje en bijbehorend domein.

Ook de geschiedenis van andere kastelen en landhuizen op de Lage Vuursche komt

aan bod: het landgoed *Pijnenburg* met de historische buitenplaats (in 1647 gebouwd door de bekende architect Philips Vingboons) dat vanaf 1860 in bezit is van de familie Insinger, de verschillende versies van het landhuis *De Hooge Vuursche* dat afwisselend aan de noord- en zuidkant van de Hilversumsestraatweg is gebouwd, *Klein Drakestein* en meer.



Het oorspronkelijke Pijnenburg, het classicistische ontwerp van architect Vingboons



Een sfeerbeeld uit lang vervlogen tijden van het dorpsleven in Lage Vuursche: de smederij van Vervat

Maar Frits Booy heeft het niet alleen over de buitenplaatsen en hun bewoners, ook over de geschiedenis van Lage Vuursche als dorp van boeren en recreanten weet hij smeugige achtergrondverhalen te vertellen: over de smederij van Vervat natuurlijk, over het tolhuis, over het ontstaan van de eerste pannenkoekenboerderij, het klooster/verpleeghuis *Sint Elisabeth* en de *Mariakapel* met de prachtige glas-in-loodramen, en over de begraafplaats met verschillende imposante graven.

Moeiteloos wist Frits Booy de avond te vullen, en daaruit blijkt maar weer de rijke geschiedenis van dit kleine dorp van zo'n

120 huizen, 300 inwoners en 47 (!) rijksmonumenten. Een leuke bijkomstigheid was dat onder de aanwezigen in de zaal ook mevrouw Diana Bosch van Drakestein en de heer en mevrouw Insinger uit Lage Vuursche waren, die het verhaal van Frits met nog enkele persoonlijke details wisten aan te vullen. Kortom, een geslaagde aftrap van de lezingenserie voor 2015, die - als het aan de aanwezigen van Lage Vuursche ligt - voor herhaling vatbaar is, bij voorkeur in dorpshuis *De Furs*.

Fotoverantwoording: HKB.

COLOFON

Baerne is een kwartaaluitgave van de Historische Kring Baerne. Vormgeving en druk: Drukkerij BakkerBaarn. Oplage: 850 ex.

Redactie Baerne

Henriëtte Beuk
Martin Breij
Marjo Stam
E redactie@historischekringbaerne.nl

Postadres

Historische Kring Baerne
Postbus 326 - 3740 AH BAARN
T (035) 54 303 77
E info@historischekringbaerne.nl
I historischekringbaerne.nl

Bezoekadres

Oudheidkamer HKB
Hoofdstraat 1a - 3741 AC BAARN
Ingang via de bibliotheek, in het souterrain, door de jeugdbibliotheek. Er is een lift aanwezig.

Openingstijden

Wo. 14-16 u en za. 11-13 u.
Op afspraak andere bezoektijd mogelijk. Bel voor nadere informatie naar (035) 54 303 77 tijdens openingstijden of mail naar info@historischekringbaerne.nl.

Ereleden

Mw. J.M. v.d. Brink-van Wijkvliet
Mw. P.H. Kuijt-Smit

Contributie

Per jaar en per adres € 16.
ING bankrekening 41.92.133.
Extra bijdrages zijn welkom.
U ontvangt het kwartaalblad *Baerne* en heeft gratis toegang tot onze lezingen.
De HKB is aangemerkt als culturele ANBI (Algemeen Nut Beogende Instelling). Giften aan een ANBI kunt u van de inkomsten- of vennootschapsbelasting aftrekken. Een erkende ANBI hoeft geen successie- of schenkingsrechten te betalen over legaten en schenkingen. Uw schenking komt dus volledig ten goede aan de HKB.

Verzendkosten Baerne

Buiten Baarn, binnen Nederland: € 8 per jaar. Gelieve contributie plus verzendkosten in één bedrag over te maken.

Verkoopadressen Baerne (in Baarn)

Los exemplaar € 3,50.
Oudheidkamer HKB,
Hoofdstraat 1a;
Boekhandel den Boer,
Laanstraat 69.

Ledenadministratie

Dhr. H.J. Kroon
T (035) 54 130 01
E ledenadministratie@historischekringbaerne.nl

Dagelijks bestuur

Dhr. A.F.N. Mascini
Voorzitter
T (035) 54 145 12

Dhr. J. Guis
Secretaris
T (035) 54 294 01

Dhr. Th. Koot
Penningmeester
T (035) 54 185 27

Algemene bestuursleden

Mw. E.M.M.A. Kuizinga-Claassens
Werkgroep Oudheidkamer
T (035) 54 203 72

Dhr. T.J. Hofstra
Werkgroep Oude Begraafplaats
T (035) 53 115 15

Dhr. J.W.A.A. van der Laan
Werkgroep Archeologie
T (035) 54 116 56

Mw. H.T.M. Beuk
Redactie *Baerne*
M 06 27 357 807

Mw. I.L. Pastoor
Werkgroep Communicatie
M 06 55 702 591

Mw. W. Hordijk-Valk
T (035) 54 114 22

Mw. Th. Kruidenier-Brands
T (035) 54 178 60

AGENDA

- 28-feb Opening expositie 'Baarn gelooft...' door ds. René van den Beld, aanvang 11:30 u, in de Oudheidkamer.
- 13-mrt Demonstratie My Heritage, informatiebijeenkomst werkgroep Genealogie o.l.v. Eric van den Ent, aanvang 11:00 u, in de Oudheidkamer.
- 19-mrt Algemene Ledenvergadering, aanvang 20:00 u in Het Brandpunt, Oude Utrechtseweg 4a te Baarn
- 23-apr Lezing 'Ieper, 100 jaar Grote Oorlog en de positie van Nederland (w.o. Baarn)' door Barend Smit, aanvang 20:00 u, in Het Brandpunt.
- Juni Excursie, nadere informatie volgt per rondschrijven

Niets uit deze uitgave mag worden vervaelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm, of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de redactie.

**U bent van harte
welkom in onze
moderne praktijk,
met een vriendelijk
en professioneel
team.**

**U kunt bij ons altijd
terecht voor:**



- klachten in spieren en gewrichten
- revalidatie na operatie, ziekte of blessure
- knie- en heupklachten
- rugklachten
- ischias en kleine hernia's
- nek-, schouder- en armklachten
- hoofdpijn

via ondermeer:

- chiropractie
- fysiotherapie
- manuele therapie
- cesar-mensendieck
- podotherapie
- sportmassage

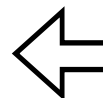
tevens:

- pilates
- fysio-fitness



**Plataanlaan 5 3742 WE
www.rugcentrumbaarn.nl**

Baarn tel: 5411346



Dit lid van de Historische Kring Baerne is op deze manier uitgenodigd voor een persoonlijke rondleiding (op afspraak) bij Rugcentrum Baarn, inclusief koffie.



BOEKHANDEL DEN BOER

Laanstraat 67-69 - 3743 BC Baarn - Telefoon 035 - 542 68 51
www.denboer.nl

Gespecialiseerd
in literatuur,
kunst- en kinderboeken